

Maatalousyrittäjille rauhaa vaalia jaksamista ja terveyttä

Marja Kallioniemi, MTT

Maatalousalan nopeaan muutostahtiin tarvittaisiin suvantovaihe. Toimintaympäristön muutosten keskellä viime vuosina eläneet yrittäjät tarvitsisivat rauhaa ja aikaa paneutua oman jaksamisensa ja terveytensä vaalimiseen. Hyvinvoiva yrittäjä jaksaa huolehtia myös hoidettavina olevien eläinten hyvinvoinnista.

MTT:ssä on meneillään tutkimushanke Naisturva eli MYEL-vakuutettujen naisten työturvallisuushanke. Tutkimusaineisto kerättiin viime kesänä kymmeneltä maitotilalta Satakunnan, Pirkanmaan ja Uudenmaan maakunnissa. Tilatyypit valittiin tulevaisuutta silmällä pitäen; mukaan otettiin neljä parsinavettaa, neljä pihattonavettaa ja kaksi lypsyrobottitilaa. Tilat olivat keskimääräistä suurempia, sillä niillä oli keskimäärin 106 ha peltoa ja 45 lehmää. Tilakäynnillä havainnoitiin naisen työtä ja haastateltiin naisia työturvallisuudesta. Keskustelun syntyessä puhuttiin myös vapaamuotoisesti haastattelun teemoista.

Happoroiskeita ja liukastumisia

Tutkimukseen osallistuneiden kymmenen naisten keski-ikä oli 43 vuotta ja työkokemusta maatilán töistä heillä oli keskimäärin 19 vuotta. Keskustelua viritti kysymys haastateltavien itsestään käyttämästä ammattinimikkeestä. Suurin osa vastaajista valitsi nimikkeekseen maatalousyrittäjän. Perinteisemmän, usein käytössä olevan emäntä-nimikkeen valitsi itselleen kolme naista. Yleisin syy maatalousalalle siirtymiseen oli seurustelu tai avioliiton solmiminen viljelijän kanssa.

Tapaturmat olivat maatalojen naisilla yleisiä, sillä suurimmalle osalle haastatelluista (7/10) sellainen oli sattunut viimeisen kahden vuoden aikana. Tapaturmia olivat esimerkiksi: AIV-happoroiske aiheutti iholle syöpymän, henkilö liukastui pellolla, kaatui ja iski päänsä jäätikköön, lehmä potkaisi otsaan parsinavetassa ja aitalankaa nypättessä aitakeppi osui silmään. Pahimpina työn haittoina haastatellut pitivät arvaamattomia eläimiä, joiden töytäisyt, potkut, siirrot ja laitumelle laskeminen koettiin vaaratilanteina. Yhtä usein mainittiin työn haittana sen fyysinen raskaus.

Naisturva-hankkeen tutkimusaineisto kerättiin kesän 2007 aikana Uudenmaan, Pirkanmaan ja Satakunnan maakunnissa.

Pihattonavetassa hoitaja työskentelee eläinten joukossa. Arvaamattomat eläimet mainittiin useimmin, kun haastatelluilta tiedusteltiin työn haittoja

Monitahoiset vastuut ja työn näkymättömyys

Tutkimusaineisto tuo selkeästi esiin naisen moninaiset vastuut ja usein näkymättömiin jäävän työpanoksen. Eräs aineistossa mukana olleista naisista työskentelee päivittäin 55 lehmän parsinavetassa, huolehtii kahdeksan hengen ruokataloudesta ja tilan edellisten omistajien vanhuudenpäivien hyvinvoinnista. Kotityö luokitellaan sosiaalisissa järjestelmissämme usein yksityisyyteen

kuuluvaksi, mutta ison maatilan työmaaruokalan hoito on oleellinen osa yritystoiminnan arjen sujuvuutta. On hyvä pitää mielessä, että maatiloilla kiinteistöeläkkeet eli syytingit eivät ole historiaan siirtynyt ilmiö.

Maitotilan työajat, kulkuetäisyydet ja mahdollisesti asenteetkin voivat hankaloittaa henkiseen hyvinvointiin tarpeellisten sosiaalisten suhteiden solmimista. Eräs haastatelluista naisista kertoi havahtuneensa tosiasiaan, että kaikki ystävät ovat maksettuja: eläinlääkäri, tilan työntekijä ja maidontuotantoneuvoja. Lisäksi häntä huoletti, onko hänellä sitovan työn takia riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia tukea itsenäistyviä lapsiaan. Maatilalla oli 71 lehmän pihattonavetta.

Kuka tekee sairastavan yrittäjän työt?

Tutkimustiloilla tehtiin töitä keskimäärin 3,7 hengen voimin. Tässä luvussa on mukana myös kotitalous- ja lastenhoitotyö. Miltei jokaisella tilalla töihin osallistuivat yrittäjäpariskunnan lisäksi myös omat lapset tai vanhemmat. Perheenjäsenen työpanos oli merkittävä apu varsinkin varsinaisen yrittäjän sairastuessa. Lomittajan saa tilalle niinä päivinä, jotka on ilmoitettu edellisen vuoden joulukuussa. Yhtäkkisen sairauden ajaksi lomittajan saanti voi olla hankalaa tai mahdotonta, joten silloin joko otetaan särkylääkettä ja tehdään välttämättömin tai turvaudutaan puolison tai lähisukulaisten apuun. Suurimmalla osalla tiloista työllistettiin myös palkattua väkeä tilan töissä.

Yhteiskunnan suhtautumisen maatalouteen tulisi muuttua suopeammaksi, jotta maataloudessa työskentelevät itsekin arvostaisivat enemmän työtään, näkisivät sen tulevaisuuden positiivisena ja siten panostaisivat työolosuhteidensa parantamiseen. Tämän aineiston pohjalta tullaan laatimaan tietopaketti naisten työturvallisuudesta maatiloilla. Lisäksi jatkossa on panostettava keinoihin, joilla parannetaan maatalousyrittäjien työssä jaksamista.

Hanketta rahoittaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, Maatalouskoneiden tutkimussäätiö ja Suomen Kulttuurirahasto. Parhaimmat kiitokset tutkimukseen osallistuneille tiloille yhteistyöstä!

Lisätietoja: marja.kallioniemi@mtt.fi
puh. (09) 2242 5222